

Gutsy Go

Gutsy Go-metoden är en verksamhetsmodell som stärker ungas välbefinnande och delaktighet. För att förebygga mobbning är det också väsentligt att stärka samarbete, känslan av samhörighet samt aktörskap och ansvar. Metoden bygger på att skapa gemenskapskänsla och aktivera unga att också fundera på samhällsfrågor.

Metoden genomförs i skolan med ett projekt som tar en vecka. Fastän många unga aktivt deltar i verksamheten under den här veckan kan man inte med säkerhet säga hur verksamhetsätten de lärt sig under veckan används efter projektet. Inte heller kan man säga hur systematiskt metoderna i fortsättningen tas med i skolans vardag och görs till en del av skolans egen verksamhetskultur. Enligt ansökan pågår dock ett försök som har anknytning till det här. Metodens teoretiska bakgrund och de eftersträlvade effekterna beskrivs tydligt i ansökan. Sättet att genomföra metoden är genomtänkt och beskrivs väl i ansökan.

Det finns noggranna instruktioner för skolorna som genomför metoden, men det framgår inte av ansökan om man med hjälp av instruktionerna som getts till skolorna också kan utvärdera och utveckla Gutsy Go-metodens egen verksamhet. Forskning i metodens effekt pågår för tillfället, och de preliminära resultaten är positiva. I stället för att förebygga mobbning koncentrerar sig forskningen mer på hur de ungas självförtroende och positiva psykiska hälsa utvecklas.

Metodens effekt kan anses vara att den stödjer ungas delaktighet och aktörskap. Gutsy Go-metoden kan beskrivas som ett nytt och fräscht sätt att göra unga delaktiga i gemenskaplig verksamhet och därigenom förebygga mobbning.

K-0

K-0-metoden har utvecklats för att utreda utdragna och allvarliga mobbningsfall, och i den beaktas också eftervård för mobbning. Det som är fint med metoden är att den är branschövergripande, eftersom metoden använder ett servicenätverk som stöd för skolan. Familjernas betydelse i utredningen har också beaktats på ett bra sätt. Metodens mål beskrivs tydligt i ansökan. Man kunde ha fördjupat metodens referensram något i ansökan, till exempel med en referensram som relaterar till mobbning. Verksamhetsätten som används beskrivs på ett tydligt och omfattande sätt i ansökan.

Utbildningen som relaterar till K-0-metoden skräddarsys enligt kommunens behov. Lokala behov beaktas alltså väl och det finns gott om svängrum så att man kan anpassa verksamheten. I utbildningen beaktas förutom skolor också andra aktörer som är viktiga för verksamheten.

Metoden har hittills endast använts inom några kommuner, men resultaten från metoden har varit positiva. I ansökan beskrivs resultaten ur olika aktörers perspektiv. Det pågår också forskning som relaterar till utvärderingen och utvecklingen av metoden. Ämnet har granskats ur olika aktörers perspektiv.

K-0-metoden är en nödvändig antimobbningssätt som stöder byggandet av nätverksarbete. Fastän modellen är snäv i och med att den endast beaktar de svåraste fallen av mobbning är den ändå ett bra exempel på den betydelse som samarbete mellan olika instanser har i verksamheten mot mobbning.

KiVa Skola-programmet

KiVa Skola-programmet har en lång tradition och används i stor utsträckning. Metoden är både inriktad på att förebygga mobbning och ingripa i mobbning. Metodens mål och målgrupp beskrivs tydligt i ansökan, och ansökan beaktar också skolans betydelse i antimobbningsarbetet. I ansökan beskrivs forskning om KiVa Skola och resultaten från den. En lite mer omfattande beskrivning av orsakerna som ligger bakom mobbning och metodens mål hade varit önskvärd.

Metoden har tydliga ramar samt ett program och material för vissa årskurser. Det framkom inte tydligt av ansökan hur det är meningen att lektionerna ska bli en del av skolans vardag, och därigenom den dagliga verksamheten, i stället för att de bara utgör enskilda lektioner. Hur beaktas till exempel målen för daglig gruppbildning i metoden? Hur stöder rastövervakarnas verksamhet användningen av metoden, och hur försöker man påverka mobbning som sker under rasterna med hjälp av metodens åtgärder? I ansökan framkommer det inte heller vad det baserar sig på att lektioner endast hålls för vissa årskurser, fastän den bärande grundtanken bakom KiVa Skola är att systematiskt ingripa i mobbning. KiVa Skolas verksamhetsidé har ett nära samband med grunderna för läroplanen. I KiVa Skola-verksamheten beaktas hela skolans personal och vårdnadshavarna väl. Metodens material erbjuds på flera olika språk, och enligt ansökan erbjuds också mångsidig utbildning.

Inom KiVa Skola har man utvecklat en välfungerande uppföljningsmekanism som också hjälper skolorna att granska sin egen verksamhet och förekomsten av mobbning. Metoden har också utvärderats och verksamheten har utvecklats. Beläggen för metodens effekt som undersökningarna om KiVa Skola har gett, kunde ha beskrivits på ett konkretare och mer uttömmande sätt i ansökan.

KiVa Skola är en övergripande antimobbningsmetod. I ansökan kan man se långsiktig och systematisk verksamhet på universitetsnivå för att utveckla modellen. Det finns mycket forskningsdata om metoden som stöder verksamhetens effektivitet.

Fostran i känslö- och trygghetsfärdigheter – Uleåborgs verksamhetsmodell

Uleåborgs verksamhetsmodell utvecklades ursprungligen för att beskydda minderåriga från att bli offer för våld. Den är ett bra exempel på en lokal modell som utvecklats för ett särskilt behov. Metodens mål är inte i första hand antimobbningsverksamhet, men dess utvecklingsåtgärd med fokus på känslö- och interaktionsfärdigheter är en väsentlig del också i förebyggande av mobbning. I målen har sociala mediernas inverkan beaktats, och i metoden ingår att man ökar barns färdigheter att agera tryggt också på webben. I ansökan betonas också vårdnadshavarnas roll i att förbättra färdigheterna.

I ansökan behandlas antimobbningsarbetet ganska snävt i metodens referensram. Däremot beskrivs fostran i trygghetsfärdigheter väl i bakgrunden. I verksamhetsmodellen från Uleåborg lyfts betydelsen hos samarbete mellan olika aktörer fram väl, och det ges flera exempel på detta. Verksamheten blir en del av skolans vardag, och genom den vill man trygga en enhetlig praxis i olika skolor. Å andra sidan ges varje skola en möjlighet att planera genomförandet enligt den egna skolans årsklocka, vilket ger skolorna frihet att självständigt planera sin verksamhet.

Metoden har ett omfattande och ganska mångsidigt material. Övningarna är väl kopplade till stadens läroplan, och de är användbara för olika åldersgrupper. Fastän övningarna i huvudsak gäller känslö- och interaktionsfärdigheter ingår också teman som berör mobbning. I metoden erbjuds både information och

övningar för vårdnadshavare. En uppföljning av hur verksamheten genomförs ingår, och enligt ansökan diskuterar man också verksamheten tillsammans.

Fastän metoden endast varit i bruk en kort tid har det redan samlats in data om verksamheten. Man har också utvecklat verksamheten på basis av responsen man fått. Utvärderingen av verksamheten befinner sig ännu i ett inledande skede, och det finns inte ännu några ordentliga belägg för att metoden har effekt. Det skulle behövas mer forskningsdata. I andra motsvarande metoder har resultaten varit positiva.

Metoden har i första hand utvecklats för behoven i Uleåborgsregionen. Det är oklart om det finns möjligheter att utvidga verksamheten till andra regioner. Uleåborgsmodellen är ändå ett bra exempel på en modell som utvecklats lokalt men i vilken det ingår element som kunde utvidgas till andra orter.

Kamratmedling (Verso och Resto)

Kamratmedling är en långsiktig metod som används i flera olika skolor. Metoden går ut på att lösa tvister, och i metoden betonar man att parternas egna åsikter lyfts fram samt att en gemensam lösning hittas. Fastän antimobbingsarbete inte nämns direkt i metoden är det ändå fullt möjligt att uppfatta medling i tvister som arbete mot mobbning. Metoden baserar sig på att göra saker tillsammans, på ansvarstagande och tolerans, vilket också är till hjälp i arbetet som förebygger mobbning. I ansökans beskrivning av den teoretiska referensramen kunde man tydligare ha lyft fram medling ur ett antimobbingsperspektiv.

Elevernas delaktighet, att göra deras röster hörda och deras färdigheter i att agera tillsammans framhävs på ett mycket omfattande sätt i metodens verksamhet. Eleverna ges ändå inte hela ansvaret, utan de får också stöd av vuxna. I ansökans beskrivning av verksamhetssätten framgår det däremot inte tydligt hur länge man låter eleverna själva försöka lösa problemet, och i vilket skede de vuxna tar över medlingen. Man kan lätt hitta beröringspunkter mellan metoden kamratmedling och grunderna för läroplanen, och därmed lämpar den sig också väl för att inkluderas i skolans vardag. Det finns också gott om utbildning.

För skolorna som använder metoden Kamratmedling finns det anvisningar som man ber skolorna använda för att följa upp diskussionerna som förts. Men i ansökan lyfts det dock inte närmare fram vilka anvisningar skolorna får om hur de data de samlar in ska utnyttjas. Är statistikföring det enda syftet med uppföljningen? Det har getts instruktioner för hur medlingsteamet ska reflektera över sin verksamhet. Inom metoden har det redan länge gjorts uppföljningar och utvärderingar. Med tanke på detta kunde ansökan förutom procentandelar också ha innehållit en mer omfattande beskrivning av metodens effekter. Att lära eleverna att själva medla i sina egna konflikter är ett bra och inkluderande sätt att hantera tvister. Uppföljningssamtalet hålls en vecka efter medlingen, vilket innebär att medlingens långvariga inverkan inte kommer fram med så kort uppföljning. Det vore viktigt att få mer forskningsdata om metodens inverkan på lång sikt.

Tukioppilastoiminta

Tukioppilastoiminta är en metod som varit i bruk redan länge, och den har en stor användarkrets. Syftet med metoden är att stärka elevernas delaktighet och bygga en positiv anda i skolan. Det här betyder att det finns en koppling mellan metoden och antimobbingsarbete. Metoden baserar sig på frivillighet, och inom den framhävs de ungas delaktighet. Tukioppilastoiminta riktar sig till elever i högstadietåldern, då

kamratgruppens betydelse framhävs, och det här betyder att verksamheten är lämplig för den här åldersgruppen. Eftersom verksamheten till stor del baserar sig på frivillighet finns det en risk för att dess effekt och kvalitet är beroende av deltagarnas aktivitet och personlighet, samt hur väl de lyckas inkludera de övriga eleverna i verksamheten.

I ansökan beskrivs verksamhetens referensram ganska kortfattat. Beskrivningen av referensramen kunde ha sammanflätats tydligare med effekterna som eftersträvas. Ansökans beskrivning av verksamhetssätten är ingående, och den lyfter väl fram olika aktörers roller och vad som förväntas av dem. Metoden har en tydlig koppling till grunderna för läroplanen. Det erbjuds också utbildningsmaterial på distans, vilket är en bra sak ur tillgänglighetsperspektiv.

Tukioppilastoiminta har pågått redan länge. Med tanke på det kunde ansökan ha beskrivit effekterna som åstadkommit med hjälp av metoden på ett mer omfattande sätt. Nu koncentrerar sig ansökan i huvudsak på erfarenheter av nyttan som utbildningen medför. Skolans övriga elevers erfarenheter av Tukioppilastoiminta inverkan på skolgemenskapens välbefinnande och delaktighet skulle utgöra viktig information med tanke på effekterna som metoden eftersträvar.

Mannerheims Barnskyddsförbund har en lång tradition inom arbete med barns och ungas välbefinnande, och Tukioppilastoiminta är ett bra exempel på detta. I verksamheten betonas barns och ungas eget aktörskap och att göra saker tillsammans. Detta är en viktig metod för att främja delaktighet och elevernas eget ansvar som en del av antimobbningsarbetet.

Vänelevsverksamheten

Metoden har varit i bruk länge och den har starka traditioner. Även om metoden inte i första hand är en modell mot mobbning har ökad trivsel och gemenskapen som den främjar, en inverkan på förebyggandet av mobbning. Metoden Vänelevsverksamhet stöder samverkan mellan elever i olika åldrar. I ansökan framkommer dock inte tydligt hur denna vänelevsverksamhet konkret genomförs mellan elever i olika åldrar i skolorna. Beskrivningen av verksamheten koncentrerades i ansökan huvudsakligen till början av skolåret och verksamhetens betydelse för hela läsåret kom inte lika tydligt fram.

Metoden Vänelevsverksamhet stärker skolans gemenskap och elevernas delaktighet. I ansökan beskrivs också hur verksamheten stärker de egna färdigheter hos elever som fungerar som vänelever. Metodens teoretiska referensram beskrivs väl i ansökan. Beskrivningen av verksamhetssätten fokuserar i ansökan huvudsakligen på beskrivningen av uppgifterna för dem som arbetar som vänelever. I ansökan kunde man ha öppnat upp hur verksamheten konkret främjar de övriga skolelevernas deltagande och skapandet av en gemensam anda.

I ansökan hänvisas till flera punkter i grunderna för läroplanen, som metoden anknyter till. Kopplingen till läroplanen kunde ha anknutit tydligare till just metodens funktion och mål. Metoden erbjuder skolorna regelbunden utbildning som stöd för användningen och det är särskilt förtjänstfullt att skolorna erbjuds möjligheter att nätverka och lära av varandra.

På basis av ansökan finns det anvisningar för uppföljning av verksamheten, men skolorna beslutar självständigt hur och hur ofta de genomför detta. Uppföljningen är alltså inte systematisk och det framgår inte tydligt av ansökan om man genom den uppföljning som skolorna genomför kan bedöma och utveckla funktionen av metoden Vänelevsverksamhet.